

Karin Broos har tre döttrar, som ofta hamnar i hennes målningar. Nu har äldsta dottern Sara Broos gjort en film om mor-dotterrelationen.

– JAG FICK ENORM ÅNGEST FÖR ATT SARA SKULLE GÖRA OM MINA MISSTAG

Så nära att smärtan den ena upplever kan förnimmas också av den andra. Men också så långt ifrån. Nu försöker konstnären Karin Broos och dottern Sara Broos sätta ord på sin relation, olikheter och likheter. Som varför båda drabbades av ätstörningar.

● Melankolin förenar mor och dotter. Mamma: **Karin Broos**, konstnär. Dotter: **Sara Broos**, filmskapare. De står varandra nära, men hur nära?
– När mamma fyllde 60 tänkte jag att det är så mycket som vi inte pratat om så jag föreslog att vi skulle resa bort. Hon gillar inte att resa och sa att det fick vara max en timme bort så då åkte vi till Jurmala, en kurort i Lettland. Det blev en fin resa men inte det samtalet och mötet som jag föreställt mig. Då tänkte jag: Om det inte går att prata nu, när ska det då gå?
Sara märkte att Karin under resan lättare halkade in i sin konstnärsroll och började skissa på nya målningar, än i sin roll som mamma på tu man hand med sin dotter, en resa där de

skulle lära känna varandra på djupet. Sara Broos bestämde sig då för att göra en film om mor-dotterrelationen. Den heter *Speglingar* och har premiär i början av 2016.
– Filmen blev en ursäkt för att prata om och fördjupa sig i vissa saker, säger Sara.
– Jag ser absolut inte filmen som en porträttering av mig, jag skulle inte kunna vara med i Saras film om jag inte kände att det är något allmängiltigt det handlar om. Jag blir själv lätt uttråkad om människor inte är personliga och vågar blotta sig. Det är kanske därför jag gillar att läsa **Karl Ove Knausgård**s böcker, jag tänker inte på honom som person utan uppskattar uppriktigheten och sårbarheten. Han

forts.

förhöjer vardagen så att det blir något annat än hans vardag, något som också gäller min vardag, säger Karin.

När de började utforska sin relation, dröjde det inte förrän de gick rakt in i elden; att de båda har haft ätstörningar. Hur kunde det komma sig att Sara uppepade Karins sjukdom?

Så här går Karins tankar kring det:
– När Sara gick in i tonåren väcktes min egen tonårstid till liv, och jag fick en enorm ångest. Till varje pris skulle jag förhindra att Sara skulle gå i samma fällor som jag gick i. Då när jag var tonåring på 60-talet plågade man sig själv för att vara snygg, till exempel gick man i för små skor. Och så kom Twiggy, som jag blev väldigt påverkad av och som satte igång någonting hos mig, även om det förstås inte var hela orsaken till varför jag fick ätstörningar. Jag var 15, hade hoppat av skolan och rest till England för att jobba i en familj. Där var jag tvungen att äta för att få gå ut så jag gick upp i vikt, vilket jag blev medveten om och började banta. Det utvecklades till en ätstörning, bulimi. På den tiden hade jag aldrig hört talas om något sådant, ordet fanns inte ens, jag trodde att jag var helt sjuk, en idiot. Det blev så otroligt skamfyllt och förstörde och präglade mycket av min ungdomstid. Ja, det höll på i sju år.

– Jag var så rädd att mina problem skulle upprepas i henne, och jag var bländad av Sara därför att hon var expert på att dölja hur hon kände. Hon var så otroligt duktig, hade toppbetyg, vann uppsatstävlingar och var glad utåt. Det är så lätt att man ser allt det som något positivt. Jag läste mycket om barnuppfostran, till exempel **Alice Miller** och gav mina egna föräldrar skulden för mitt dåliga självförtroende. De var nämligen livrädda för att beröm skulle stiga mig åt huvudet så det var andras barn som var framgångsrika och bra. När jag själv blev mamma var jag alltså väldigt angelägen om att berömma Sara, ”gud, så duktigt”, ”fantastiskt”, sa jag hela tiden. Jag förstod inte att det var negativt, att det i stället urholkade hennes självbild därför att man då kan förknippa sig själv med prestationer.

Och så här tänker Sara Broos:
– Jag var 15 när jag fick anorexi. Vi barn hade mycket frihet. ”Gör vad du vill”, fick jag höra, vilket är positivt,

Karin Broos

Gör: Konstnär.

Bor: I Östra Ämtervik i Värmland med maken Marc Broos, hästar och hundar.

Aktuell med: Utställningen *Still life* på Waldemarsudde i Stockholm till 21 februari.
Ålder: 65.

Sara Broos

Gör: Filmare och utbildningsledare.

Bor: I Berlin och Östra Ämtervik.

Aktuell med: Filmen *Speglingar* som har premiär under Göteborg international film festival 29/1-8/2 och som kommer att visas i SVT under våren. Fick sitt genombrott med kärleksfilmen *För dig naken*, med Lars Lerin och Manoel ”Junior” Marques. Lars Lerin är Sara Broos gudfar.
Ålder: 38.

men samtidigt började jag sätta upp mina egna krav. När man presterar och får beröm, tror man hela tiden att det förväntas att man ska fortsätta leva upp till det. Och har man då dålig självkänsla ligger ens hela värde, det enda sättet att bli älskad på, i att prestera och vara duktig och till lags, anpassa sig, vara framgångsrik utåt. Mycket är uttalat och sitter i ens eget huvud och därför är mönstret svårt att bryta. Och ja, jag hade dålig självkänsla, absolut. Det är lätt att tro ”äh, vad lyckad hon är” eller ”gud, vilka lyckade döttrar ni har”. Det finns alltid en annan sida av allting. Även av anorexi. Det finns en väldig styrka i att kunna driva sig själv långt, nästan utplåna sig själv i dödslängtan.

– En period var Sara som ett skelett, då var jag verkligen orolig och åkte till en klinik i Mora, berättar Karin.

Nu kan de prata öppet om sina barndomar, hur de präglat deras liv.

– Minnen är inte statiska, när man själv förändras ändras också minnena. En del kommer upp till ytan, andra försvinner, konstaterar Karin.

– Det finns inga hemska draman eller konflikter, jag och mamma har en jättefin nära relation – till och med då kan det finnas mycket som är svårt att komma åt och sätta ord på. Men jag tror att det är viktigt att formulera sig och gå tillbaka till vissa minnen, ta dem på allvar. Det är lätt att tänka att man är fri från dem, men mycket sitter faktiskt kvar och präglar en, fortfarande. Även om jag är fri från anorexi och bulimi tar sig missbruket andra former och uttryck. För mig handlar det om att jag i dag lätt flyr in i arbete, vilket kanske bottnar i en tomhet och ångest som man försöker fylla med någonting.

Karin Broos blev frisk när hon kom in på konstakademin i Holland. Där fann hon en struktur och rutiner som var bra mot hennes inre kaos. 1968 var ett omtumlande år, både inåt och utåt. Då mötte hon **Marc**, en kärlek som hållit i sig, men också ett mörker med en syster som blev allvarligt sjuk i MS och en bästis som gick in i en psykos.
– Fortfarande mår jag bäst med struktur och rutiner. Jag går upp, går ut med hunden, målar, dricker elvakaﬀe med grannfrun, målar, rider, målar och sedan har Marc, om jag har tur, lagat middag. Sedan 1975 har jag alltid sett till att ha två hundar så att jag inte riskerar att bli utan.

Still life, stilla liv. Still life, fortfarande liv. Karin Broos aktuella utställning på Waldemarsudde i Stockholm handlar om detta.

– Jag lever ju i en idyll, en skarp kontrast till så mycket som händer i världen just nu. Det är den dubbelheten jag försöker fånga i mitt måleri. Ju vackrare något är, desto mer medveten har jag blivit om skörheten i det. I mina verk finns klang av mörker som balanseras upp av något slags ljus.

Vi pratar om tidsandan och hur den styr våra liv, mer eller mindre. Egentligen skulle ju Karin kunna vara världens bästa förebild för sin dotter, en kvinna som varken valt bort att vara mycket med sina barn eller att lyckas som konstnär, om än sent. Karins framgång peakar just nu.

– När mina barn var små tänkte jag aldrig på karriär och att allt måste hända nu, säger Karin.

Saras liv är mer strukturlöst.

– Mitt liv är stressigt och flyktigt och saknar den struktur mamma har. När

jag var liten skämdes jag över vårt kaosliv, ville också ha vårt namn på dörren och middag på fasta tider. Jag började jobba på bank och drömde om att bli författare, så långt från bildkonsten och hippieliv som möjligt. Även om det ju var fantastiskt att växa upp som jag gjorde, nära naturen, fritt och med både mamma och pappa hemma jämt, säger Sara.

När Sara tog studenten ville hon bort, bort, men nu har hon faktiskt återvänt till Värmland på deltid och köpt ett hus nära föräldrahemmet.

– Naturen där har slagit rot i oss, konstaterar hennes mamma.

Lite symbiotiskt kanske, men nej, det håller de inte med om.

– Det handlar nog mer om att man känner in sig i varandra. Jag kommer ihåg mammas ögonoperationer, jag kände dem nästan, som att det finns ett starkt band mellan oss. Hon kan läsa av en massa saker i mig som ingen annan kan se, säger Sara.

– Så kände jag också när du fick din tinnitus, jag kände den så starkt, som om jag hade fått tinnitus själv, kontrar Karin.

Så mycket som förenar dem. Som längtan efter ögonblicken när självmedvetenheten försvinner, när man glömmer bort sig själv. Som när de skapar eller rider ut i skogen. Och fåfångan. Tvånget att sminka sig.

– Jag sminkar mig varje dag, även när jag bara ska ut i skogen. Det är samma sak som att borsta tänderna för mig, det känns inte som att jag gått upp om jag inte har gjort det. Läppstift och allting innan jag går ner på morgonen. Det är det första jag gör, berättar Karin.

– Jag började sminka mig tidigt, svart kajal och så, det blev ett slags skydd. Men jag har börjat vänja mig av vid det, i dag kan jag gå ut osminkad, säger Sara.

Har de funderat på att gå i terapi tillsammans?

Sara skrattar.

– Mamma tyckte inte att hon behövde det. I min generation är det inget konstigt, de flesta av mina vänner har gått i terapi liksom jag.

Hon blir allvarlig igen.

– Vi förändras hela tiden, varje dag, jag förändras, mina föräldrar förändras. Det är lätt att cementera en bild,

Gräv där du står var 1970-talets paroll. Och Karin Broos är ett barn av sin tid. I hennes målningar finns både det nära och en omvärld som tränger sig på.

Foto Waldemarsudde/Peter Claesson.

en jargong, ett sätt att umgås på. Men man måste arbeta på en relation, vilken det än är. Det är lätt att glömma bort vad det är som betyder något och ta sig tid för det. Som när mormor och morfar, farmor och farfar dog – hur

ofta tog jag mig tid att verkligen sitta ner och lära känna dem?

Snart kan vi spegla våra egna relationer i Sara Broos film *Speglingar*, och kanske inspireras att själva börja prata med våra nära mer. På djupet. ●